

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Пламен Георгиев Панайотов, д.м.

Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна

Катедрата по сърдечно-съдова хирургия и ангиология

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. „Медицина“, за научна специалност „Хирургия“ и докторска програма „Съдова хирургия“, утвърден член на Научно жури (Протокол № 1/05.06.2023 г.) съгласно Заповед № Р-109-265/23.05.2023 г. на Ректора на Медицинския университет-Варна.

Тема: „СЪВРЕМЕНЕН ХИРУРГИЧЕН ПОДХОД ПРИ СЪДОВ ДОСТЪП ЗА ХЕМОДИАЛИЗА“

на д-р Марина Сашева Сапунджиева-Николова

съдов хирург към УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна, докторант по докторска програма „съдова хирургия“ към Клиника по съдова хирургия на УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна на Факултет „Медицина“, асистент към Катедра „Сърдечно-съдова хирургия и ангиология“.

Научен ръководител: проф. д-р Веселин Петров Петров, д.м.

Кариерен профил на докторанта

Д-р Марина Сапунджиева-Николова е родена на 09.09.1985 г. През 2004г. завършва с отличен успех Трета природо-математическа гимназия „Акад. Методий Попов“ гр. Варна. През 2010 г. се дипломира с отличен успех в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, специалност „Медицина“. През 2011 г. започва работа като ординатор в Първо хирургично отделение на Клиника по хирургия при МБАЛ „Св. Анна“ – Варна. От 2012 г. е лекар в Отделение по съдова хирургия на МБАЛ „Св. Анна“. През 2010 г. след успешно положен изпит придобива специалност по съдова хирургия. От 2019 г. е съдов хирург в Клиника по съдова хирургия на УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна, като от 2020 г. е асистент към Катедрата по сърдечно-съдова хирургия и ангиология.

Общо описание на представените материали

Представени са ми в електронен и печатен вариант дисертация и автореферат, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане в Медицинския университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна. Предоставени са ми и копия на две от свързаните с дисертационния труд публикации в електронен и печатен вариант.

Темата на дисертационния труд е напълно актуална и дисертабилна. Касае се за предоперативната подготовка за създаване на дълготраен и ефективен съдов достъп за хемодиализа. Подчертава се значението на широкообхватната предоперативна подготовка при избора на кръвоносни съдове за създаване на хемодиализния достъп. Подчертана е ролята на образно-диагностичните методи по отношение честотата на усложнения и успеваемостта на реконструкцията. Комплексният подход в избора на съдов достъп е с практическо значение в съдовата хирургия.

Дисертационният труд е представен на 143 машинописни страници и е структуриран в 6 основни раздела с допълнителни точки в повечето от тях. Списъкът на цитираната литература включва 272 заглавия, от които 10 на кирилица и 262 на латиница. Основните раздели са: Въведение – 1 стр.; Литературен обзор – 45 стр.; Цел и задачи – 1 стр.; Материал и методи – 7 стр.; Собствени резултати – 33 стр.; Обсъждане – 21 стр.; Изводи и приноси – 2 стр.; Литература - 27 стр. Дисертационният труд е онагледен с общо 30 таблици, 34 фигури и едно приложение.

Дисертационният труд предлага пет научно-практически приноса с потвърдителен характер.

Във **въведението** дисертантът обосновава медико-социалната значимост на проблема с осигуряването на надежден съдов достъп за животоподдържащата хемодиализа.

Литературният обзор включва седем раздела, повечето от които имат подраздели. Подробно са описани съвременните методи за осигуряване на хирургичен съдов достъп. Разгледани са рисковите фактори и индивидуалните анатомични характеристики, имащи отношение към избора и функционалността му. Подробно са разгледани видове усложнения на изградената артериовенозна реконструкция. В последния раздел от литературния обзор се обобщават настоящото ниво на познаване на тематиката и дискутабилни страни на проблема в българската и чуждестранна литература.

Основната цел на дисертацията е да се проучи и прецизира оптималния подход при пациенти на хронична хемодиализа за създаване на функционален артериовенозен достъп. Целта е ясно дефинирана и поставя ударението върху възможностите за успешен подбор на подходящ и устойчив съдов достъп.

Поставените от дисертанта 6 задачи са конкретни и пряко свързани с поставената цел. Бих подчертал амбицията да се установи отношението на комплекс от фактори към избора на хирургичен съдов достъп, да се проучи значимостта на предоперативните образно-диагностични методи за подбор на подходящи артериални и венозни съдове.

Клиничният материал на дисертацията включва 85 пациенти с терминална хронична бъбречна недостатъчност, преминали през Клиниката по съдова хирургия с цел създаване на хирургичен съдов достъп за периода от 2016 до 2021г. Болните са разпределени в 2 групи въз основа на обхвата на предоперативната подготовка и приетите критерии за подбор. Контролната група обхваща годините от 2016 до 2018 и включва 37 болни. Основната група обхваща периода 2019-2021г. и се състои от 48 пациенти. Данните в проучването са събрани ретроспективно и проспективно. Предоперативната подготовка е извършена посредством физикален преглед и образно-диагностични изследвания – цветно-кодирана дуплекс сонография и компютър-томографски асистирани ангиография. Определени са критериите за избор на хирургичен съдов достъп. Съпоставени са резултатите по отношение на видове изградени съдови достъпи, приложената предоперативна подготовка. Проучена е ролята на съвкупност от фактори върху подбора на най-подходящия артериовенозен път и неговата функционалност.

Разработен е оригинален алгоритъм за подбор на постоянен съдов достъп за хемодиализа.

Информацията за изследваните в дисертацията параметри е събирана и обработвана със съвременни статистически методи, използвани в медицинската практика.

В раздела „**Резултати**“ д-р Мартина Сапунджиева илюстрира и анализира резултатите от проучването си. Разделът е структуриран в шест глави, които съответстват на последователността на поставените задачи. Представен е сравнителен анализ на двете групи пациенти по демографски характеристики, вид на хирургичния хемодиализен път. Проучено е разпределението на пациентите по придружаващи

заболявания. Изследвана е динамиката на коморбидността сред дисталните и проксимални артериовенозни достъпи. Анализирани са ролята на дуплекс сонографията и ангиографията по отношение избора на съдов достъп и настъпилите усложнения. Извършено е сравнително проучване на видовете усложнения и времето на тяхното настъпване. Направена е оценка на постоперативната перорална антиагрегантна терапия върху успеваемостта на създадените достъпи. Осъщестен е цялостен анализ на демографски фактори, придружаващи заболявания (захарен диабет и хипертонична болест) и данни от образните изследвания за едногодишната проходимост на съдовите достъпи.

В раздела **„Обсъждане“** се съпоставят собствените резултати с тези, докладвани в публикации на автори от престижни медицински центрове. Представените резултати по отношение на изследваните показатели са с доверителен интервал 95%. Потвърждава се значимостта на фактори като демографски характеристики и коморбидност за избора и проходимостта на съдовите достъпи. Потвърждава се водещата роля на образната диагностика в подобряването на предоперативната подготовка и следоперативните резултати.

В заключителния раздел **„Изводи“** са направените седем извода, които следват логично от цялостния материал и изложението му, проведените статистически анализи и интерпретация на данните. Потвърждават научно-практическата стойност на поставената цел и задачите за постигането ѝ. Дават насока за подобряване на работата при създаване на хирургичен съдов достъп и неговата успеваемост.

Приноси с научно-приложен и потвърдителен характер - приемам за значими и петте приноса, описани от автора. Те са базирани на резултатите от поставените и осъществени задачи в проучването, което е достижение за публикуваните в българската практика научни трудове.

Авторефератът е структуриран съобразно изискванията. Неговото съдържание съответства на дисертационния труд.

Заклучение - Дисертационният труд на д-р Мартина Сапунджиева е обстойно проучване върху значим клиничен материал за шест годишен период, който касае важните и актуални въпроси за подхода при конструирането на подходящ и ефективен хирургичен съдов достъп.

На базата на всичко изложено дотук, актуалността и важността на изследваните в дисертационния труд проблеми, давам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка и предлагам на Уважаемото Научно жури да гласува положително за присъждане на образователна и научна степен „**Доктор**“ на д-р Марина Сашева Сапунджиева-Николова по научната специалност „Хирургия“.

9 август 2023 г.

Гр. Варна

Рецензент:

Проф. д-р Пламен Панайотов, д.м.